

LIIKENNEVALIOKUNNAN LAUSUNTO 17/2001 vp

Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2002

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan apulaispääsihteeri on kirjeellään 12 päivänä syyskuuta 2001 saattanut eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 3 momentista ilmeneväs-
sä tarkoituksessa liikennevaliokunnan tietoon eduskunnan päätöspöytäkirjan otteen hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2002 (HE 115/2001 vp). Valiokunta on päättänyt kokouksessaan 19.9.2001 antaa asiasta lausunnon valtiovarainvaliokunnalle liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan osalta.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kansliapäällikkö Juhani Korpela, ylijohtaja Harri Cavén ja ylijohtaja Harri Pursiainen, liikenne- ja viestintäministeriö
- ylijohtaja Ossi Niemimuukko, Ratahallintokeskus
- pääjohtaja Eero Karjaluohto ja johtaja Aulis Nironen, Tiehallinto
- tiejohtaja Matti-Pekka Rasilainen, Tiehallinto, Uudenmaan tiepiiri
- tiejohtaja Juhani Salonen, Tiehallinto, Vaasan tiepiiri
- toimitusjohtaja Heikki Koivisto ja yhtymäkontrolleri Hannu Hautakangas, Tie-liikelaitos
- asiamies Harri Rumpunen, Metsäteollisuus ry
- projektipäällikkö Antero Pulkkanen, Järvi-Suomen Kanavat.

HALLITUKSEN ESITYS

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala-
le on esitetty vuodelle 2002 määrärahoja 1 311 728 000 euroa, joka on 105 485 000 euroa enemmän kuin vuoden 2001 varsinaisessa talousarviossa.

Tiehallinnon nettomenoiksi ehdotetaan yhteensä 735,3 miljoonaa euroa, joka on noin 50

miljoonaa euroa (n. 300 miljoonaa markkaa) enemmän kuin vuoden 2001 talousarviossa.

Ratahallintokeskukselle ehdotetaan nettomäärärahaa yhteensä 330,6 miljoonaa euroa, joka on noin 29 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2001 talousarviossa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta toteaa, että vuoden 2002 talousarvioesitys on liikenteen kannalta myönteisempi kuin kuluvan vuoden talousarvioesitys. Myönteisiä seikkoja ovat erityisesti tiehallinnolle esitetty 50 miljoonan euron kertaluonteinen määrärahalisäys, E18-tien kehittäminen sekä eräät rautatieinvestoinnit. Valiokunta kuitenkin toteaa, että nämä lisäykset vain osin kattavat aiemmin tehdyt määrärahojen leikkaukset ja kustannustason nousun, eikä kertaluonteinen lisäys merkitse reaalista parannusta tiehallinnon määrärahoihin.

Vuoden 2001 talousarvioesityksestä antamassaan lausunnossa (LiVL 9/2000 vp) liikennevaliokunta kiinnitti erityisesti huomiota rataverkon kehittämiseen. Liikennevaliokunta on tyytyväinen siihen, että valiokunnan lausunnossa korostettu Kerava—Lahti-oikoradan rakentaminen aloitetaan vuonna 2002.

Edellä olevaan viitaten liikennevaliokunta haluaa vuoden 2002 talousarvioesityksen kohdalla kiinnittää erityistä huomiota perustienpidon määrärahojen tulevaan kehitykseen sekä rataverkon kehittämiseen.

Ratahallinnon määrärahat

Valiokunta on tyytyväinen eräiden uusien hankkeiden aloittamiseen liittyviin määrärahoihin.

Rataverkon kehittämiseen suunnatut määrärahat ja toteutettavat hankkeet ovat niin ikään tyydyttäviä. Kuitenkin valiokunta haluaa kiinnittää huomiota siihen, että rataverkkoa sähköistettäessä eräät huomattavat teollisuuslaitokset, kuten Tornion uusi jaloterästehdas tai Stora Enson Uimaharjussa sijaitseva sellutehdas ovat jääneet tai uhkaavat jäädä sähköistettävän verkon ulkopuolelle. Tämä johtaa siihen, että teollisuuslaitoksilta lähtevät ja sinne saapuvat kuljetukset edellyttävät kahden — sekä sähkö- että dieselkäyttöisen — kaluston käyttöä. Valiokunta katsoo, että näiden rataosuuksien sähköistämistä tulee selvittää.

Perusradanpidon osalta valiokunta toteaa, että saadun selvityksen mukaan maassamme on noin

600 kilometriä huonokuntoisia alle 0,5 miljoonan bruttotonnin vähäliikenteisiä rataosia, joita pidetään juuri ja juuri liikennöitävässä kunnossa. Näitä viittä rataosuutta uhkaa lakkauttaminen, jos niiden perusparannukseen ei ole varoja tai jos niiden kunnossapitoon ei löydy varoja yksityiseltä, lähinnä metsäteollisuuden taholta.

Valiokunta katsoo, että näiden rataosuuksien lakkauttamisesta tulee tässä vaiheessa pidättäytyä. Ne on pidettävä liikennöitävässä kunnossa. Valiokunta perustelee kantaansa sillä, että kaupankäynti erityisesti Venäjän kanssa ja Venäjän Karjalan taloudellinen elpyminen saattavat jatkossa nostaa rataverkon käyttöastetta ja asettaa sen kunnolle uusia vaatimuksia.

Perustienpito

Valiokunta on erityisen huolestunut perustienpidon määrärahojen vaikutuksesta tieverkon kuntoon. Talousarvioesityksessään todetaan, että huonokuntoisten päällystettyjen teiden määrä säilyy päätieverkolla nykyisellään ja alemmalla tieverkolla huonokuntoisten teiden määrä lisääntyy. Runkokelirikon aiheuttaman haitan vähenemisastetta koskevaa tavoitetta on alennettu.

Tieverkon huono kunto ja se, että Suomen kansallinen tiepääoma jatkuvasti pienenee, on sekä taloudellisen, sosiaalisen että alueellisen kehityksen kannalta erittäin ongelmallista. Erityisesti metsäteollisuuden ja alkutuotannon kuljetuksiin käytettävien alemmanasteisten, yleensä yksityisten teiden keskimääräinen kunto on selvästi heikentynyt. Liikenneturvallisuudelle asetetut tulostavoitteet voivat vakavasti vaarantua tieverkon huonon kunnon vuoksi, kuten valiokunta on aiemmin useaan otteeseen todennut (esim. valiokunnan muistio liikenneturvallisuudesta 22.3.2001).

Tässä yhteydessä valiokunta toteaa myös, että tieverkon kehittämiseen suunnatut määrärahat pienenevät. Laajennus- ja uusinvestoinneista voidaan käynnistää vain välttämättömimmät, kuten E18 Lohja—Lohjanharju-moottoritie. Va-

liokunta toteaa, että perusteltuja tarpeita tieverkon edelleen kehittämiseksi on muitakin. Valiokunta tulee lausumaan näistä tarpeista tarkemmin käsitellessään yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamista koskevaa hallituksen esitystä (HE 145/2001 vp), jonka tarkoituksena on jatkaa eräiden tiesuunnitelmien voimassaoloaikaa.

Valiokunta katsoo, että valtion talousarvioehdotuksen pääluokan 31 tulostavoitteiden toteuttaminen edellyttäisi tiehallinnon määrärahoihin pysyvää ja selkeää tasokorotusta. Valiokunta viittaa erityisesti tavoitteisiin, jotka koskevat yritysten logististen kustannusten alentamista kohti kilpailijamaiden tasoa, liikenneverkon ylläpitämistä koko maassa, liikenneverkon päivittäisen liikennöitävyyden turvaamista, liikenneverkon arvon säilyttämistä, kuljetusten toimintavarmuuden turvaamista, liikenneturvallisuuden lisäämistä sekä kestäväen kehityksen periaatteen huomioon ottamista liikennejärjestelmissä. Ny-

kyisellä määrärahasolla kaikki nämä tavoitteet ovat vaarassa.

Edellä esitetyn perusteella liikennevaliokunta ehdottaa,

että valtiovarainvaliokunta mietinnössään korostaa, että pääluokassa 31 tienpidolle asetettujen tulostavoitteiden saavuttaminen edellyttää sitä, että perustienpidon määrärahat säilyvät tulevaisuudessakin vähintään sillä tasolla, johon ne asettuvat nyt esitetyllä 50 miljoonan euron korotuksella, jonka olisi eräiden asiantuntijalausuntojen mukaan tullut olla jopa 67 miljoonan euron suuruinen.

Lausunto

Lausuntonaan liikennevaliokunta kunnioittavasti esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Erkki Pulliainen /vihr
vpj. Annika Lapintie /vas
jäs. Klaus Bremer /r
Jyri Häkämies /kok
Erkki Kanerva /sd
Eero Lämsä /kesk
Raimo Mähönen /sd

Tero Mölsä /kesk
Markku Rossi /kesk
Ismo Seivästö /kd
Timo Seppälä /kok
Raimo Vistbacka /ps
Matti Vähänäkki /sd
Harry Wallin /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Pekka Nurminen.